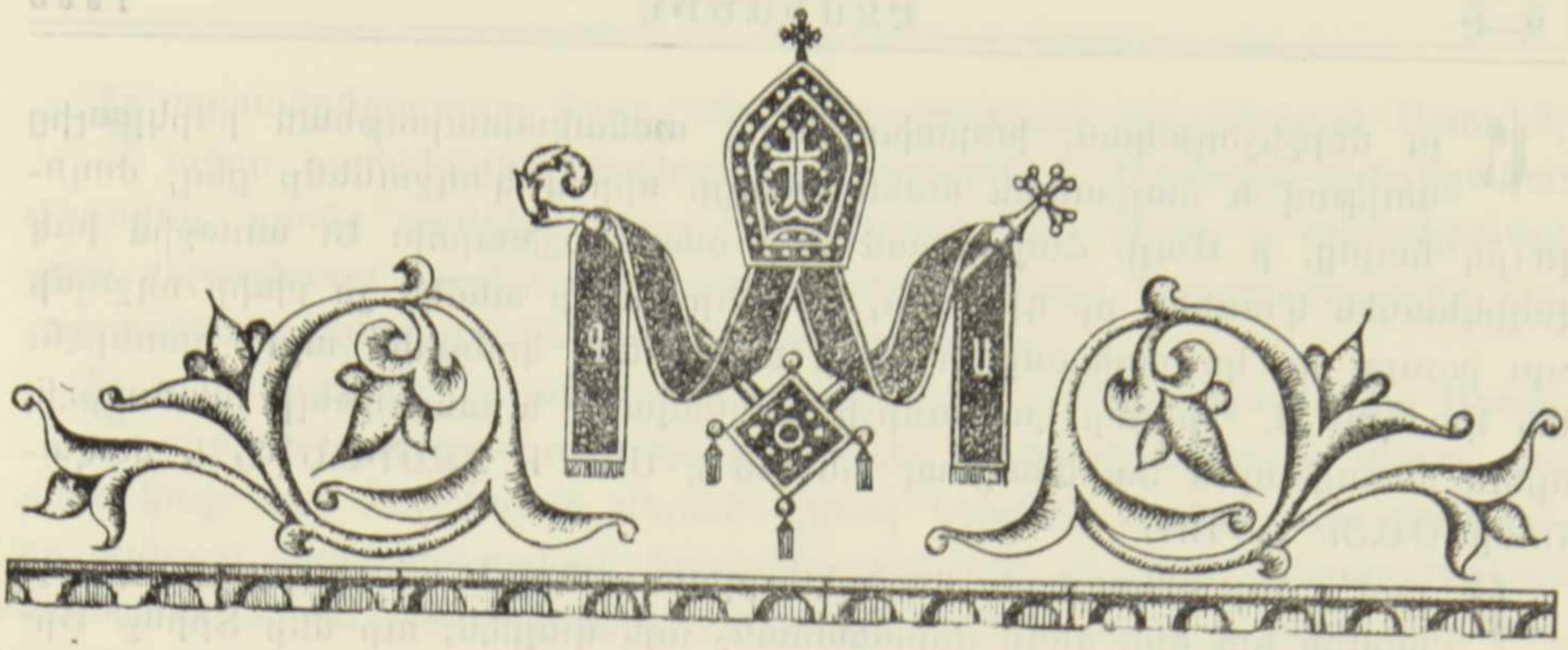

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԸ

ԳԱՐԵԳԻՆ ԾԱՌԱՑ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ, ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ՍԶԳԻՍ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՅՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՍԱՒԱՆԴ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ՝
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆՑ
ՀԱՅՈՑ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԻՄԱՅ ԵՒ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ,
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ
ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ,
ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ԵՒ
ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Տօն է այսօր Կաթուղիկէ Եկեղեցւոյ Սրբոյ Էջմիածնի, Մայր Տաճարիս Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց, հաստատեալ ի վերայ հիման սրբոց Առաքելոցն Թադէոսի և Բարթուղիմէոսի, լուսաձև կերպաւորեալ երկնակամար տեսլեամբն Հօրն մերոյ հաւատոյ՝ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի և հուչակեալ որպէս կրօն ազգիս Հայոց հրամանաւն արքային մերոյ Մեծին Տրդատայ քաջազնի և հաւատացեալի:

Ի մաստալից զուգորդութեամբ՝ ընտրեցինք այս տօնը իբրև առիթ և թուական Մեր Հայրապետական անդրանիկ կոնդակին: Այս օրը Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի հիմնադրման հրաշազան դրուագին վերակենդանացման պահն է ողջ հայութեան գիտակցութեան և կեանքին մէջ:

Այս ներշնչողական, խորախորհուրդ տօնակատարութեան բերկրալից առիթով և հայրական ամենաքաղցր սիրով կ'ողջունենք քեզ, ժողովո՛ւրդ հայոց, ի Մայր Հայաստան և ի ծագս աշխարհի: Եւ առաջին իսկ վայրկեանէն կ'ուզենք որ գիտնաս, որ Մեր տկար անձէն չի բխիր ողջոյնի այս խօսքը որ կը փոխանցուի քեզի անդրանիկ կոնդակի այս բառերէն: Ան կու գայ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ամենայաղթ և անյաղթելի հաւատքէն, որուն խտացեալ և մարմնացեալ անունն է ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ և մականունը՝ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ:

Բացէ՛ք ձեր ընկալման հոգեղէն զգայարանքը և պիտի զգաք որ այս խօսքը կու գայ ձեզի սրբաճաճանչ այն վայրէն, ուր մեր Տիրոջ՝ Յիսուսի Քրիստոսի շնորհաձիր և հրաշագործ ձեռքը ոսկի ուռնակով բախեց և օրհնեց Հայոց հողը, ուր երկնքի և երկրի սուրբ համբոյրը դրոշմուեցաւ որպէս հիմնախարիսխը սուրբ եկեղեցւոյ գոյատման իբրև սեփական եկեղեցին Հայաստան աշխարհիս, հայրենի պետութեան և հայկազեան ազգիս:

«Խորհուրդ մե՛ծ և աքանչելի...»

որ մշտագնաց և տիրական ներգործութեամբ կնքեց և շնչաւորեց ողջ պատմութիւնը հայոց, անցնող տասնեօթ դարերու ընթացքին, և կը դրոշմէ ու կ'ոգեշնչէ այսօր, ու ապահովաբար պիտի կերպաւորէ ու հոգեզարդէ ապագային գալիք բոլոր դարերը հայ ժողովուրդի յաւերժագնաց կեանքին:

Խոնարհական ծնրադրութեամբ փառք կու տանք Ամենախնամ Աստուծոյ, որ Սուրբ Էջմիածինը և անոր խորհուրդն ու հոգեւնունդ և ազգաշէն ներգործութիւնը կենդանի պահեց հայոց եկեղեցւոյ և հայ ժողովուրդի հոգեխառնութեան, բարեպաշտութեան և ազգային գիտակցութեան ու կեանքին մէջ, մեր հայրենի Հայաստան աշխարհէն մինչև համայն աշխարհի չորս ծագերը, ուր հայ մարդիկ ապրեցան ու կ'ապրին:

Անցնող տասնեօթ դարերուն, Ս. Էջմիածնի ձայնը հնչեց հարիւր երեսուն Հայրապետներու աղօթքով, խօսքով ու գիրով, այցելութեամբ և հանդիպմամբ: Այսօր այդ ձայնը կը հնչէ Մեր խոնարհ անձին մէջէն, որպէս հարիւր երեսուն մէկերորդը այն աստուածահաճոյ և ազգընտիր Հայրապետներու շղթային օղակներուն, որոնք տիւ և գիշեր իրենց կեանքը վերածեցին իւղ-արցունքի Լուսաւորչի կանթեղին լոյսը անմար և մշտարծարծ ու շողարձակ պահելու համար հայ ժողովուրդի կեանքի ճանապարհներուն որպէս ճրագ ուղեցոյց:

Մեր խօսքը կ'ուղղենք նախ մեր Ս. Եկեղեցւոյ Նուիրապետական Աթոռներուն և անոնց գահակալներուն՝ Մեր սիրեցեալ հոգևոր եղբայրներուն.

— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան դարաւոր Ս. Աթոռին, որ եղաւ Մեր հոգևոր սնուցման և կազմաւորման վաղ օճախը, որուն Միաբանական Ուխտին սպասաւորը եղանք քառասուն չորս տարիներ, որուն գահակալը ըլլալու պատիւին Աստուած արժանի ըրաւ զՄեզ տասնեւութ տարիներ շարունակ, և որուն հանդէպ կը տածենք հոգեկան կապուածութեան ամենաջերմ զգացումներ:

— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան պատկառելի Աթոռին, անոր գահակալին, քրիստոսակոխ սրբատեղեաց աղօթալից պահպանման ու մեր եկեղեցւոյ հոգևոր ժառանգութեան զարգացման նուիրուած Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան, որուն հանդէպ միշտ ունեցած ենք խոր սէր և յարգանք ու բարձր գնահատանք:

—Կոստանդնուպոլսոյ Հայոց Պատրիարքութեան պատմական Աթոռին, անոր գահակալին, հոգևորական դասուն և Ազգային-Եկեղեցական Ժողովոց, որոնց հանդէպ միշտ ցուցաբերած ենք սիրոյ և համակրանքի ջերմ վերաբերում բարձրօրէն արժէքաւորելով անոնց կապուածութիւնը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կենդանի աւանդութեանց:

Կը հաւատանք, որ անցեալին մեր Եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռներուն կատարած մեծ դերը առաւել պտղաբերութեամբ պիտի շարունակուի Հայ ժողովուրդի վերածաղկեալ կեանքի ներկայ այս շրջանին, որ այնքան ճակատագրական նշանակութիւն ունի մեր արդի պատմութեան առողջ կերտման և ապագայի զարգացման համար: Հարկ ի վերայ մեր կայ, որ Հայ ժողովուրդի պատմական կեանքին մէջ շրջադարձային կարևորութիւն ունեցող այս օրերուն գործենք որպէս մէկ Եկեղեցի, որովհետև ե՛նք մէկ Եկեղեցի, ընդ հոգևոր վերին գլխաւորութեամբ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան և ներդաշնակ լծակցութեամբ մեր նուիրապետական Աթոռներուն: Միայն այդ գործելակերպով է որ պիտի առատ պտղաբերութեամբ պսակուի մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ ընդհանրական առաքելութիւնը և միայն այդ գործընթացով է որ վարկ պիտի շահինք յաչս ողջ քրիստոնէական աշխարհին, բոլոր քոյր եկեղեցիներուն և համայն մարդկութեան, անոնց ընծայելով մեր Ս. Եկեղեցւոյ կենսունակ բաժինը համաքրիստոնէական միութեան և եղբայրութեան վերստեղծումի Քրիստոսեան հրամայականին ներքև:

Մեր առջև անյետաձգելիօրէն դրուած է Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան որպէս պետական կրօն հռչակման կամ մեր եկեղեցւոյ կազմակերպական, պաշտօնական հիմնադրութեան 1700-ամեակի տօնակատարութեան համազգական պարտաւորութիւնը:

Մեր երջանկայիշատակ նախորդին՝ հանգուցեալ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի օրով և միաձայնական որոշումովը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռներու գահակալներուն, արդէն ծրագրուած է որպէս մէկ Եկեղեցի անոր արժանավայել պանծացման համար յատուկ համակարգ, որուն գործադրութեանը պէտք է լծուինք անյապաղ: Ահա ոսկեղէն ճանապարհ մը մեր Եկեղեցւոյ միութեան զօրացման և մեր Եկեղեցւոյ առաքելութեան լիակատար արժևորման, որով միայն կրնանք նոր պայծառութիւն ընծայել մեր նորոգեալ ժողովուրդին և մեր նոր պետականութեան մշտագնաց յառաջդիմութեան հեռանկարով, ի Մայր Հայաստան և յարտասահման:

Մեր սրտի ջերմ խօսքը ու հայրական սիրոյ ողջոյնը Մայր Աթոռոյ համայն եպիսկոպոսական դասուն, վարդապետաց, քահանայից, սարկաւագաց, ուխտի մանկանց Եկեղեցւոյ, բոլոր այն սպասաւորներուն, որոնք Աստուծոյ կոչման և ձեռնադրութեան ու օծման շնորհագործ զօրութեամբ կանչուած են միաձայնական Սուրբ Երրորդութեան թարգմանը ըլլալու երկրի վրայ, և հայ ժողովուրդի զաւակներուն մօտ:

Սիրելիք, հոգևորականներուս կեա՛նքն է ճշմարիտ և կենդանի թարգմանութիւնը Քրիստոսի սուրբ Աւետարանին, ինչպէս մեր Տէրը Ինք ըսաւ Իրեն համար. **«Ե՛ս եմ ճանապարհն, ճշմարտութիւն և կեանք»:** (ՅՈՎՀ. ԺԴ. 6), «Որ ետեսն զիս՝ ետես զՀայրն»: (ՅՈՎՀ, ԺԴ. 9): Քրիստոսի Աւետարանը գիր չէ՛. գիրէն առաջ, գիրէն վեր և գիրէն ետք՝ կեա՛նք է, ապրուա՛ծ կեանք մարդոց ապրած կեանքին մէջ: **«Ես եկի զի զկեանս ունիցին, և առաւել ևս ունիցին»** (ՅՈՎՀ. Ժ. 10): Հոգևորականներուս կեանքը՝ աղօթքով թաթաւուն և անձնուիրական, ինքնազոհաբերական գործով ճառագայ-

թուն՝ ժողովուրդին կողմէ ընկալելի Քրիստոսի հաւատալիութեան ամենէն հաղորդական և ազդուական գրաւականն է: Աւետարանի քարոզութիւնը կեանքէն կը բխի, Յիսուսի՛ կեանքէն, և կ'անցնի մե՛ր կեանքերու մէջէն, փոխանցուելու համար ժողովուրդի կեանքին: **«Առնել և ուսուցանել»:** Ա՛յս է Քրիստոսեան իսկատիպ ոճը Աւետարանի քարոզութեան և քրիստոնէական հաւատքի կենսաւորման մեր առօրեայ կեանքին մէջ: Տարբեր չի կրնար ըլլալ մեր՝ Քրիստոսի ապաստարկող հոգևորականներուս ոճը: Երբեք չմոռնանք մեր Տիրոջ խօսքը, **«որ արասցէ և ուսուցցէ՝ նա՝ մեծ կոչեսցի յարքայութեան երկնից»** (ՄԱՏԹ. Ե. 19): Ինչպէս Ս. Առաքեալը կը պատուիրէ. **«Օրինակ լինիջիր հաւատացելոց բանիւք, գնացիւք, սիրով, հաւատովք, սրբութեամբ»** (Ա. Տիմ. Դ. 12):

Պատմութեան վկայութեամբ կը հաւատանք նաև որ մեր Սուրբ Հայրերուն ընդհանուր և տիրական ոճն ալ այդ եղաւ անցնող դարերուն: Այլապէս, մեր ազգին համար քրիստոնէութիւնը չէր կրնար ըլլալ այն կենդանի հաւատքը որ լիցքաւորեց և ուղղեց հայութեան կեանքը անցնող շուրջ երկու հազարամեակներուն, և առանց որուն՝ մահուան փորձութենէն տևականապէս յաճախուած հայութեան կեանքին ստեղծագործականօրէն շարունակումը անկարելի ու անբացատրելի պիտի ըլար:

Մենք հոգևորականներս՝ պիտի կարենա՞նք հանգիստ խիղճով Աստուծոյ ժողովուրդին առջև կանգնիլ և անկեղծօրէն ըսել. **«որ ետես զմեզ՝ ետես զՔրիստոս»** և աւելցնել. **«և ետես զհարս մեր և զվարս նոցա»:** Աղօթք, անձնական և հասարակաց, հաղորդութիւն ընդ Աստուծոյ և գործ ժողովրդանուէր որպէս բնական ճառագայթումը առաջինին: Ահա՛ մեր ինքնութեան և արժանիքին ճշգրիտ սահմանումը: Հոգևորականը կամուրջն է ընդմէջ աղօթքին և գործին, որ հաւատացեալները կը տանի **«ի խաւարէ ի լոյս, ի մահուանէ ի կեանս, յապականութենէ յանապականութիւն, յանգիտութենէ ի գիտութիւն ճշմարտութեան իւրոյ»** (ԺԱՄԱԳԻՐՔ):

Դարձ դէպի մեր ինքնութեան հարազատութիւնը: Այդու միայն կրնանք յաջողիլ վերանորոգութեան շունչը ապրիլ՝ զայն մեր ժողովուրդին մէջ տարածելէ առաջ և տարածելու համար:

Ողջոյնի մեր խօսքը կ'ուղղենք Մայր Աթոռոյ բոլոր թեմերուն, անոնց Առաջնորդներուն և ազգային-եկեղեցական ժողովականաց, հոգևորական թէ աշխարհական: Դո՛ւք էք շառաւիղները Մայր Աթոռիս յայլևայլ տեղիս ի Հայաստան երկիրն մեր հայրենի և ի ծագս աշխարհի, առ ցրուեալ մանկունս Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց: Դուք էք այն անձերն ու մարմինները, որոնք ժողովուրդի կամքով և եկեղեցական իշխանութեան տնօրինութեամբ կոչուած են պատասխանատու դերակատարութեամբ յառաջ տանիլ մեր Եկեղեցւոյ փրկարար սպասաւորութիւնը կրօնական, դաստիարակչական, մշակութային, բարեսիրական, ազգային, ընկերային, և համայնական կեանքի այլ բնագաւառներուն մէջ:

Անսահման սիրով և բարձրագոյն աստիճանի արժևորումով կը գնահատենք ձեր սպասարկութիւնները մեր սուրբ Եկեղեցիին և ազգին, որոնք յանձն առնուած են և ի գործ կը դրուին կամաւոր ծառայութեան սքանչելի ոգիով, որ ինքնին սիրոյ և հոգեկան կապուածութեան ամենէն իրական և վաւերական բարացուցիչ արտայայտութիւնն է: Անխտրական ոգիով, անվհատելի յարատևութեամբ, աննահանջ ընթացքով, յառաջադիմական ներտումով շարունակեցէ՛ք ձեր ծառայութիւնները թեմական վերին

մարմիններէն սկսեալ մինչև ծխական խորհուրդներու, հոգաբարձութիւններու, կանանց և երիտասարդաց կազմակերպութիւններու, բարեսիրական միութիւններու մակարդակը ի վայելումն ձեր պաշտելի ժողովուրդին և ի պայծառութիւն ձեր զինուորեալ Եկեղեցիին:

Կոչ կ'ուղղենք մեր բոլոր աշխարհիկ կազմակերպութիւններուն և անհատ ազգայիններուն, կեանքի բոլոր ասպարէզներուն մէջ, կրթական մշակներուն, մշակութային սպասաւորներուն, մտաւորականներուն, գրողներուն, արուեստագէտներուն, մամուլի ծառայողներուն, քաղաքաբնակներուն, շինականներուն, արհեստաւորներուն, պաշտօնեաներուն, տնտեսագէտներուն, ճարտարարուեստի մասնագէտներուն, վաճառականներուն, զինուորականներուն, արանց և կանանց, հրաւիրելով զիրենք աշխատունակ ստեղծագործականութեամբ արժեցնելու իրենց կեանքը և իրենց քրտինքը խառնելու նաև Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, հայ ժողովուրդին, իրենց ապրած երկիրներու պետութիւններուն, մեր հայրենիքին, անոր անկախ Հանրապետութեան հասարակաց կեանքին: Թող մասնակցութեան, յանձնառութեան և բարերարութեան հոգին ծաղկի ձեր բոլորին մէջ, որովհետև անո՛վ պիտի արժևորած ըլլաք Աստուծոյ ձեզի՛ տուած բարիքները:

Զաւակնե՛ր հայոց ազգի, դիտեցէ՛ք ձեր շուրջը: Ողջ աշխարհի մէջ ներկայիս յստակօրէն նշմարելի են կրօնական վերարթնութեան նշանները, որոնք օրէ օր աւելի լոյս կը զգենուն և կը դառնան առաւել տարածուն և ազդեցիկ: Բոլորդ ալ լաւ գիտէք, որ Հայ ժողովուրդի կեանքի շաղուածքին մէջ քրիստոնէական կրօնը եղած է այն, ինչ որ է արիւնը մարդկային մարմնին մէջ: Առատացուցէ՛ք այդ առողջ արիւնը որպէսզի մեր ազգային կեանքին մէջ ան դառնայ կենդանացուցիչ և բարեփոխիչ ոյժ: Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բարեկարգութիւնը կամ բարենորոգումը ներքին կենսունակութեան, հոգևոր վերընձիւղման և բեղմնալից գործօնութեան հետ է առնչուած և անով պայմանաւոր և իրականանալի: Ան աւելի կապուած է մեր ապրումներու և վերաբերումներու ներքին վաւերականութեան, աստուածատիպ պատկերի վերականգնման հետ քան արտաքին ձևերու և ձևաւորումներու փոփոխութեան հետ:

Դուք որպէս եպիսկոպոսապետ, թէ՛ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ Մեր կաթողիկոսական օծման առիթով և թէ՛ որպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մեր ընտրութեան և գահակալութեան առիթով ի Ս. Էջմիածին, ուխտ կատարեցինք առաջի Աստուծոյ և առաջի հաւատացեալ ժողովրդեան «յանձն առնուլ զպաշտօնս զայս եպիսկոպոսապետութեան Հայաստանեայցս Եկեղեցւոյ, և բոլորապտուղ նուիրմամբ ընծայել զանձն իմ յանվթար կատարումն աստուածադիր օրինաց և կաթողիկոսական պարտուց, և առաջնորդել ազգիս Հայոց ըստ ուղղափառ վարդապետութեան քրիստոնական կրօնից, ըստ մերոյս Եկեղեցւոյ դաւանութեան և ըստ Հայրապետական կարգաց և կանոնաց Աստուածպաշտութեան, անաստերիւր և անխոտոր ընթանալով յամենայնի ընդ լուսաշաւիղ հետս գնացից արժանաժառանգ յաջորդաց սրբոց առաքելոցն Թադէոսի և Բարթուղիմէոսի և սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի երկրորդ Լուսաւորչի»:

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ և հայ ազգի ամրութեան ու ստեղծագործական կենսընթացին մայր աղբիւրը մեր դարաշունչ սուրբ աւանդութիւնն է, Քրիստոսէն ժառանգուած և հայութեան կեանքով կերպաւորուած, մեկնաբանուած ու գունաւորուած: Այդ աւանդութիւնը սկէտք է ամուր և ան-

խախտ պահել Պօղոս Առաքեալի այնքան յստակ և պարտաւորիչ ցուցմունքներուն համաձայն (Բ. ԹԵՍ. Բ. 14, Ա. ԿՈՐՆԹ. ԺԲ. 11, Բ. ՏԻՄ. Բ. 2):

Նակաւնօրէն աւանդութիւնը քարացած սովորութիւններու ընդարմացած ձևականութիւններու գումարը չէ, այլ վառ ապրումով մշտանորոգ և կենսունակ ընդառաջումը Աստուծոյ կամքին և Քրիստոսի պատգամին, որ մեր հայրերու շունչով է կենսաւորուած և պատմութեան մէջէն է աճած, բայց պատմութեամբ չէ սահմանափակուած: Մեր եկեղեցւոյ և ազգի տոկունութեան ամրակուռ խարիսխ և մշտաբուխ աւիշ ընծայող ենթահողն է ան, որ կը կազմէ մեր ինքնութեան պահպանման գրաւականը, մանաւանդ այս ժամանակներուն երբ մարդկային ընդհանուր կեանքին մէջ կը տեսնենք այնքան անմարդկայնացող, մակերեսայնացող, ապակրօնականացող և ապաազգայնացող բարքեր ու կենցաղակերպեր, որոնք ստուեր կը բերեն մեր քրիստոնէական հաւատքով և հայկական հոգիով թրծուած ազգային ինքնութեան ջինջ ու պայծառ պատկերին վրայ:

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ներքին վերակենսաւորման և հոգևոր ու ազգային վերազարթօնքի ու վերածաղկումի հրամայականը մեր առջև կայ որպէս առաջնահերթ պարտաւորութիւն: Աւետարանի ճշմարտութեանց, հոգևոր արժէքներուն, կեանքի բարոյական սկզբունքներուն քարոզութեան աշխուժացումը, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ծիսական այնքան հարուստ աւանդութեան ժողովրդամերձ դառնալու անյետաձգելի անհրաժեշտութիւնը, գրականութեան և հաղորդակցութեան այլ միջոցներով քրիստոնէական հաւատքի և հայ եկեղեցական աւանդութեանց թարմ վերաշնչաւորումը և տարածումը, բարեսիրական և գործնական աշխատանքի ազդու միջոցներու ստեղծումը և այլ յարակից բազում բնագաւառներ և գործունէութեան ուղիներ և եղանակներ կարիքն ունին պատրաստուած նո՛ր հոգևորական սպասաւորներու ընտիր հոյլերու, որոնք պէտք է ըլլան ճառագայթարձակումը երկնային Լոյսին և մեր հայրերու շունչին: Մայր Աթոռի առաքելութեան այլազան և իրերալրացուցիչ բնագաւառներ, որոնք անյետաձգելի պարտաւորութեանց առջև կը դնեն մեր Սուրբ եկեղեցին: Կոչ կ'ուղղենք մեր երիտասարդ սերունդի զաւակներուն որ բացուիլ գիտնան հոգևոր ապրումներուն և հաղորդ ըլլան հոգեկան արժէքներուն, որպէսզի զգայուն և ատակ դառնան աստուածային կոչումին որ Ս. Հոգւոյն ներգործութեամբը կը յածի մեր շուրջ և մեր մէջ: Գիտնանք զայն լսել և խոնարհաբար ու արիաբար անոր ընդառաջել:

Վերածննդեան և վերազարթօնքի համազգական շարժումի այս օրերուն, մեր աղօթքին ու մտածումին ալաքը կ'ուղղենք ու կը սևեռենք մեր հայրենիքին վրայ, որ ահա չորս տարիներէ ի վեր Աստուծոյ օրհնութեամբ և հայ ժողովուրդի տքնաթաթաւ, տաժանագին և հերոսական ջանքերովը մտած է նոր ճամբու մէջ, որ ազատութեան և անկախութեա՛ն ճամբան է ժողովուրդի ինքնիշխան կամքով որոշելի և ընթանալի: Երջանիկ ենք որ կաթողիկոս ընտրուեցանք մեր ազատ ու անկախ Հայաստանի նոր Հանրապետութեան օրով: Անհուն սիրով և անսահման նուիրումի և ինքնընծայական զոհաբերութեամբ ու խոր յարգանքի զգացումներով կ'ողջունենք մեր այս նոր ու պայծառ թուականն հայոց արդի պատմութեան և կը մնանք ամբողջականօրէն զօրավիգ անոր ամրացման և զարգացման:

Այրախնամ սիրով կ'ողջունենք մեր պետութեան բոլոր սպասաւորների ազգընտիր և վսեմաշուք Նախագահէն սկսեալ մինչև Գերագոյն Խորհուրդի անդամները, Կառավարական կազմը, բանակն ու բոլոր պաշ-

տօնեաները գնահատելով իրենց նուիրումը այս ամենադժուարին և ճակատագրական օրերու պայմաններուն տակ, և սպասելով որ կոչումի, ազգասիրութեան ու հայրենաշինութեան լայնախոհ, անշահախնդիր և անձնազոհական զգացումներով ու վերաբերումով առաւել ևս արմատաւորուի և անխախտելիօրէն ամրանայ ձեռք բերուած անկախութիւնը և ժողովուրդին կեանքը զարգանայ բնականոն կեանքի պայմաններու ստեղծումով հայրենիքին մէջ, ողջ հայութեան լիանուէր ու անվերապահ մասնակցութեամբը:

Զմոռնանք երբեք, որ մահասփիւռ ցեղասպանութեան կրակէն ենք դուրս եկած և ութսուն տարիներու վերապրումի կամքով ենք զրահուած: Զմոռնանք, որ այսօր Արցախի հայութեան արդար գոյապայքարը մեր բոլորի նախանձախնդրութեան և զօրակցութեան կարիքն ունի: Զմոռնանք, որ մեր ժողովուրդի արդար իրաւունքներու հետապնդումը կը մնայ մեր նահատակներու անժամանցելի կտակը: Եւ այս բոլորին սիրոյն մեր ազգային ինքնութեան արժանապատուութեան զօրացումը մեր հասարակաց և նուիրական պարտքն է:

Ի դարու այս վերջին տարիներուն առաւել ևս շեշտ կարևորութիւն է ստացած քրիստոնէական եկեղեցւոյ միութեան որոնումի և համայն եկեղեցիներու կեանքին մէջ անոր վերակենսաւորման կարիքը:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը կոչուած է նոր և ուժգին թափ տալու միջեկեղեցական յարաբերութեանց այն բոլոր ջանքերուն, որոնցմով կարելի պիտի ըլլայ կենդանի հաղորդակցութեան մէջ ըլլալ քրիստոնէական միւս եկեղեցիներուն հետ և աւելի լայն ու գործնական դերակատարութեամբ մասնակից դառնալ քրիստոնէական միութեան համար աշխատող միջեկեղեցական շարժումներու և կազմակերպութիւններու ու հաստատութիւններու գործունէութեանց: Արագ հաղորդակցութեան միջոցներով յատկանշուած ներկայ ժամանակներուն՝ մեկուսացում և կղզիացում կրնան յանգիլ միայն լճացումի ինչ որ դիւրաւ կը բանայ ճամբան որ կը տանի դէպի աղքատացում, ուժալքում, ընդարմացում: Մեր սուրբ եկեղեցին իր հնադարեան ճոխ աւանդութեամբ մաս կը կազմէ այն կեանքին, որ Քրիստոսի «խորհրդական մարմնոյն» ներգործութիւնն է ի մէջ ժամանակի և ի վերայ երկրի: Մեր սուրբ եկեղեցին կարիքն ունի այլ եկեղեցիներու հետ սերտ յարաբերութեամբ անոնց փորձառութեանց դրական կողմերը առնելու որպէս գրգիռ և մղում, և՝ փոխադարձաբար՝ իրեն յատուկ հոգևոր, ծիսական, աստուածաբանական և եկեղեցական ու մշակութային ժառանգութիւնները բաժնելու այլ քրիստոնէական եկեղեցիներուն հետ:

Ահա, կանգնած երկրորդ հազարամեակի վերջալոյսի և երրորդ հազարամեակի արշալոյսի միախառնման հանգրուանին, Հայրապետական այսու Կոնդակաւ կը հրաւիրենք ձեզ բոլորդ անխտիր, հայ ժողովուրդի զաւակներ, որ պատրաստէք ձեր անձերը որպէս ընդունարան շնորհաց Հոգւոյն Սրբոյ: Վերստին ու մշտանորոգ ծնունդեան պէտք ունինք բոլորս: Այդ վերածնունդը Սուրբ Հոգւոյն ներգործութեամբ տեղի կ'ունենայ: «Պարտ է ձեզ ծնանել վերստին: Զի հողմ ուր կամի շնչէ, և զձայն նորա լսես, այլ ոչ գիտես ուստի՞ գայ կամ յո՞ երթայ, սոյնպէս և ամենայն ծնեալն ի Հոգւոյն» (ՅՈՎՀ. Գ. 8): Այո, մենք չենք գիտեր, չենք կրնար գիտնալ ո՞ւր կ'երթանք որպէս վերածնեալ մարդ: Դա Աստուծոյ գործն է: Մերինը՝ ընդառաջման պարտքն է: Բայց քաջ գիտենք, որ Աստուծոյ գիտցածը և ըրածը մեր բարիքն է միայն, թէ՛ անհատական և թէ՛ հաւաքական մեր գոյութեան

բարօրութիւնը, որ երկնքի արքայութիւնն է «ի ներքս ի մեզ», գերագոյն և անգերազանցելի երջանկութեան սկզբնաղբիւրը:

Այդ գոյավիճակը, ապրելու եղանակը Աստուած Ի՛նք ցոյց տուած է մեզի Իր Միածին Որդւոյն մարդեղութեամբը, Ս. Հոգւոյն յարաշարժ ներգործութեամբը, Աւետարանին և Ս. Եկեղեցւոյ Աւանդութեան անընդմէջ կենսագործմամբը: Այդ գոյավիճակին փորձը ունեցած են և մեզի փոխանցած՝ մեր հայրերը անցնող երկու հազար տարիներու հեւոնողական հաւատարմութեան սխրագործութեամբը: Այդ գոյավիճակը Ս. Պօղոս Առաքեալի նկարագրած կեանքի այն պատկերն է, զոր կը գտնենք Գաղատացւոց ուղղած իր թուղթին մէջ. կենսավիճակ՝ որուն մէջ Ս. Հոգւոյն պտուղները կը տեսնուին ջինջ յստակութեամբ և կը վայելուին լիագոյն գոհունակութեամբ: Ահա ոսկի շարքը Ս. Հոգւոյն պտուղներուն. «Սէր, ուրախութիւն, խաղաղութիւն, համբերութիւն, քաղցրութիւն, բարութիւն, հաւատք, հեզութիւն, ժուժկալութիւն» (ԳԱՂ. Ե. 22—23): Երբ այս առաքինագործ ոյժերը կեանքի վերածուին՝ կեանքը կ'ըլլայ իմաստալի, բերկրալի, յաղթանակ ի վերայ մահուան և ճանապարհ յաւիտենականութեան: Երբ այս հոգեկան ոյժերը տիրեն մեր կեանքին մէջ՝ այն ատեն մեր գոյութիւնը որպէս մարդ, որպէս ազգ, որպէս եկեղեցի և որպէս պետութիւն՝ կը դառնայ ճշմարիտ և պերճախօս վկայութիւն Աստուծոյ փառքին, բարիք՝ մարդկութեան և պսակ պարծանաց հայրենեաց մերոց Հայաստանեան:

Շնորհք Տեառն Աստուծոյ, Հօր և Որդւոյ և Սրբոյն Հոգւոյ և օրհնութիւն Սրբոյ Աջոյն Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին և լոյսն ի տեղւոջէ իջման Որդւոյն միածնի եղիցին ընդ ձեզ ընդ ամենեսեանդ. ամէն:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ կոնդակս ի 18-ն Յունիսի,
Յամի Տեառն 1995
և ի թուին Հայոց ՌՆԽԴ
ի Մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի
ի Տօնի կաթողիկէ Սրբոյ Էջմիածնի
Հմր. 1 Ա/1